

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА**

ТЕЗИ

**Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених,
присвяченої Дню науки**

м. Житомир, 12–17 травня 2025 року

Друкується за рішенням
Вченої ради Державного університету
«Житомирська політехніка»
(протокол № 10 від 26.05.2025 р.)

Житомирська політехніка
2025

ЗМІСТ

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

«Тенденції розвитку технологій в автоматизації, електроенергетиці, приладобудуванні та робототехніці»

<i>Секція 1.</i> Автоматизоване управління технологічними процесами. Електроенергетика	3
<i>Секція 2.</i> Інформаційно-вимірювальні технології	25
<i>Секція 3.</i> Промислова та мобільна робототехніка	41
<i>Секція 4.</i> Інформаційні технології та телекомунікації	47

«Перспективи розвитку машинобудівної інженерії та транспортних технологій»

<i>Секція 5.</i> Автомобілі і технології на транспорті	69
<i>Секція 6.</i> Машинобудування і комп'ютерні технології	111

«Гірничі, будівельні, природоохоронні технології та екологія»

<i>Секція 7.</i> Гірничі технології. Технології будівництва	147
<i>Секція 8.</i> Природоохоронні технології. Екологія	202

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

«Вплив інноваційних змін на розвиток суспільства: управлінські та соціально-економічні аспекти»

<i>Секція 1.</i> Бухгалтерський облік, аналіз, аудит, митна справа та оподаткування	266
<i>Секція 2.</i> Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	322
<i>Секція 3.</i> Проблеми та перспективи розвитку економіки	382
<i>Секція 4.</i> Інновації в менеджменті, маркетингу та бізнесі: тренди та перспективи	449
<i>Секція 5.</i> Туризм в Україні: нові реалії та майбутні горизонти	557
<i>Секція 6.</i> Сучасна індустрія гостинності: інновації, стійкість, розвиток	592

«Держава XXI століття: погляд молоді»

<i>Секція 7.</i> Право та правоохоронна діяльність	634
<i>Секція 8.</i> Національна безпека України	686
<i>Секція 9.</i> Публічне управління та адміністрування	704
<i>Секція 10.</i> Міжнародні відносини і світова економіка	757

Скрипник С.В., д.е.н., доц.,
професор кафедри підприємництва, обліку та фінансів,
Херсонський державний аграрно-економічний університет

ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

У сучасних умовах інноваційної економіки інтелектуальний капітал стає ключовим фактором формування конкурентних переваг і вартості компаній. Водночас його нематеріальна природа, динамічність та складність ідентифікації створюють значні виклики для систем обліку, аналізу та управління. Традиційні фінансові звіти часто не відображають реальної цінності інтелектуальних активів, що призводить до спотворення інформації для інвесторів, регуляторів та інших зацікавлених сторін. Особливо гостро ця проблема проявляється в Україні, де перехід до інноваційної моделі розвитку вимагає переосмислення підходів до оцінки та обліку знань, технологій і брендів.

Незважаючи на зростаючу роль інтелектуального капіталу, його облік і аналіз залишаються одними з найменш досліджених та систематизованих напрямів у бухгалтерській практиці. Відсутність єдиних методологічних підходів до визнання, оцінки та відображення нематеріальних активів у фінансовій звітності призводить до низки суттєвих проблем. Серед них – суб'єктивність у визначенні вартості інтелектуальної власності, складнощі в амортизації активів з невизначеним строком корисного використання, необхідність врахування ризиків їх морального старіння. Крім того, українське законодавство в цій сфері потребує адаптації до міжнародних стандартів, особливо у контексті цифровізації та розвитку креативних індустрій. Актуальним завданням є розробка інструментів аналізу ефективності використання інтелектуального капіталу, які б поєднували фінансові та нефінансові показники, а також інтеграція таких інструментів у систему корпоративного управління. Вирішення цих питань має ключове значення для підвищення прозорості бізнесу, залучення інвестицій у інноваційні галузі та забезпечення сталого розвитку економіки знань.

Сутність інтелектуального капіталу в сучасній економіці виходить за межі традиційних матеріальних активів, охоплюючи знання, інновації, бренди, програмне забезпечення та інші нематеріальні ресурси, які формують вартість компанії. Проте його облік та відображення у фінансовій звітності залишаються одними з найскладніших завдань через специфічну природу цих активів. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСБО, IFRS) та національні стандарти (П(С)БО) намагаються систематизувати підходи до визнання, оцінки та відображення інтелектуального капіталу, проте між ними існують суттєві відмінності.

Так, згідно з МСФЗ (IAS 38) «Нематеріальні активи» [1], інтелектуальний капітал визнається активом, якщо він відповідає таким критеріям: ідентифікованість (можливість чіткого відокремлення від інших активів); контроль (компанія має право на отримання майбутніх економічних вигод); майбутні економічні вигоди (актив здатний генерувати доходи).

Національні стандарти (П(С)БО 8 «Нематеріальні активи») в цілому узгоджені з МСФЗ, але мають деякі обмеження, зокрема щодо визнання внутрішньо створених нематеріальних активів, таких як дослідження та розробки (R&D). Наприклад, витрати на дослідження в П(С)БО визнаються витратами поточного періоду, тоді як за МСФЗ вони можуть капіталізуватися за певних умов.

Щодо класифікації нематеріальних активів, то їх можна поділити на дві основні групи:

1. Відокремлювані – активи, які можна продати, передати або ліцензувати окремо від бізнесу. До них належать: промислова власність (патенти, торгові марки, промислові зразки); авторські права (програмне забезпечення, літературні твори); ліцензії та франшизи.

2. Невідокремлювані – активи, які не існують окремо від компанії, але впливають на її вартість. Це гудвіл (перевищення вартості покупки над справедливою вартістю чистих активів); бренд-нейм (репутація компанії, клієнтська база); ноу-хау (унікальні технології, знання персоналу).

Однією з ключових проблем визнання й оцінки інтелектуального капіталу є суб'єктивність оцінки вартості нематеріальних активів. Наприклад, вартість бренду або патенту може суттєво змінюватися в залежності від ринкових умов, що ускладнює їх облік. Інша проблема – визнання витрат на R&D: у багатьох випадках компанії не можуть довести, що витрати на дослідження принесуть майбутні економічні вигоди, що призводить до їх списання на витрати. Також існують труднощі з амортизацією нематеріальних активів. Наприклад, строк корисного використання деяких активів (наприклад, торгових марок) може бути невизначеним, що вимагає щорічного тестування на обсяг знецінення (impairment test) замість звичайної амортизації. У таблиці 1 представлено порівняння підходів до обліку інтелектуального капіталу за МСФЗ та П(С)БО і продемонстровано основні відмінності в обліку інтелектуального капіталу за міжнародними та українськими стандартами. Ці відмінності створюють суттєві розбіжності у фінансовій звітності, що ускладнює порівняння компаній, які використовують різні стандарти. Для українських підприємств, які прагнуть до євроінтеграції, особливо актуальним є приведення облікової політики у відповідність до вимог IFRS [3].

Порівняння обліку інтелектуального капіталу за МСФЗ (IFRS) та П(С)БО

Критерій	МСФЗ (IFRS, IAS 38) [1]	П(С)БО 8 [2]
Визнання R&D	Дослідження – витрати, розробки – можуть капіталізуватися	Дослідження та розробки – витрати (не капіталізуються)
Оцінка за собівартістю	Первинна оцінка за собівартістю, подальша – за моделлю переоцінки або собівартістю	Тільки за собівартістю (переоцінка не передбачена)
Амортизація	За строком корисного використання або без амортизації (невизначений термін)	Аналогічно, але з обов'язковим щорічним тестуванням на знецінення
Гудвіл	Визначається при об'єднанні бізнесів, не амортизується	Аналогічно, але з обмеженнями у визнанні

Джерело: сформовано автором за [1, 2]

З точки зору аналізу ефективність використання інтелектуального капіталу є критично важливим інструментом для оцінки конкурентних переваг компанії та її інноваційного потенціалу. На відміну від традиційних матеріальних активів, оцінка інтелектуального капіталу вимагає комплексного підходу, що поєднує фінансові та нефінансові показники. Дослідження свідчать, що компанії з високим рівнем управління інтелектуальним капіталом демонструють вищу ринкову вартість та стійкі конкурентні переваги [4].

Одним із основних інструментів аналізу є фінансові коефіцієнти, такі як рентабельність інтелектуального капіталу (ROIC), який розраховується як відношення операційного прибутку до вартості інтелектуальних активів. Дослідження компаній технологічного сектору показують, що ROIC у них значно вищий, ніж у традиційних галузях. Однак такі показники мають обмеження, оскільки не враховують якісні аспекти, такі як інноваційний потенціал або лояльність клієнтів.

Для більш комплексної оцінки використовуються методики Balanced Scorecard (Kaplan & Norton, 1996) та Intangible Assets Monitor [5], які дозволяють оцінити вплив інтелектуального капіталу на стратегічні цілі компанії. Наприклад, шведська компанія Skandia активно використовувала ці методики для оцінки своїх нематеріальних активів ще в 1990-х роках [4].

Сучасні підходи до аналізу включають дата-аналітику та штучний інтелект. Компанії, такі як IBM та Google, використовують машинне навчання для прогнозування вартості патентів та оцінки інноваційного потенціалу. В Україні ці методи тільки починають застосовуватись, проте окремі ІТ-компанії вже демонструють успішні кейси, зокрема НБУ у своєму Звіті про фінансову стабільність.

Важливим аспектом є порівняльний аналіз з міжнародними компаніями. Наприклад, дослідження вартості брендів за методикою Interbrand показують, що вартість інтелектуального капіталу таких компаній, як Apple чи Microsoft, може перевищувати 50% їх ринкової капіталізації. Для українських компаній подібні показники значно нижчі, що свідчить про неререалізований потенціал.

Отже, для українських підприємств актуальним завданням є адаптація міжнародного досвіду з урахуванням місцевих особливостей, зокрема впровадження прогресивних методів обліку та аналізу інтелектуального капіталу. Це дозволить не лише підвищити прозорість фінансової звітності, але й краще оцінювати реальну вартість бізнесу, залучати інвестиції та розвивати інноваційний потенціал. Майбутнє управління інтелектуальним капіталом пов'язане з подальшою цифровізацією, інтеграцією ESG-підходів та розвитком методів прогнозувальної аналітики, що відкриває нові можливості для компаній, які прагнуть досягти стійких конкурентних переваг

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS): IAS 38 «Нематеріальні активи» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text (дата звернення 17.04.2025)
2. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (дата звернення 17.04.2025)
3. Фоміна О., Семенова С. Оцінка інтелектуального капіталу в рамках цифрової стратегії ЄС. *Scientia fructuosa*. 160 (2), 2025. С. 60–77. DOI:[https://doi.org/10.31617/1.2025\(160\)08](https://doi.org/10.31617/1.2025(160)08). URL: <https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/2257> (дата звернення 17.04.2025)
4. Edvinsson, L., & Malone, M. S. (1997). *Intellectual capital: Realizing your company's true value by finding its hidden brainpower*. Harper Business. URL: https://wiki.cogneon.de/Intellectual_Capital:_Realizing_Your_Company's_True_Value_By_Finding_Its_Hidden_Roots
5. Sveiby, K. E. (1997). *The New Organizational Wealth: Managing & Measuring Knowledge-Based Assets*. Berrett-Koehler Publishers. URL: https://www.academia.edu/27198566/The_New_Organizational_Wealth_Managing_and_Measuring_Knowledge_Based_Assets_Karl_Erik_Sveiby_Berrett_Koehler_San_Francisco_1997_275_pp
6. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність. URL: <https://bank.gov.ua/stability/report>

УДК 001.5:378

T11

T11 **Тези** Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки. – Житомир : Житомирська політехніка, 2025. – 816 с.

ISBN 978-966-683-705-2

Представлено тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки, що проводилася 12–17 травня 2025 року на базі Державного університету «Житомирська політехніка».

УДК 001.5:378

ISBN 978-966-683-705-2

Наукове видання

**Тези Всеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції аспірантів, молодих учених та студентів,
присвяченої Дню науки**

Житомир, 12–17 травня 2025 року

Комп'ютерний набір та верстка

І.В. Кірейцева

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ДК № 7177 від 04.11.2021 р.

Адреса редакції: Державний університет «Житомирська політехніка»,
вул. Чуднівська, 103, м. Житомир, 10005.
Тел.: (0412) 41–39–87 (редакційно-видавничий сектор)

© Державний університет «Житомирська політехніка», 2025